

Poor training of medical workers in medical schools, inability of training in the developed centers in other countries, because of the lack of funds, can be distinguished among the conditions of the medical crimes. The disadvantage is also that we have no single registry of adverse events of medical care. The functioning of the relevant electronic bank, as the international experience indicates, allows to control the cases of improper medical care. The introduction of such register will also help to increase a personal responsibility of the health workers for the life and health of everyone.

Keywords: doctor, medical error, criminal responsibility, accident, life, health.

Тарас В. М.

ВИЗНАЧЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ПОНЯТТЯ «ПРИВІД ДО ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ»

УДК 343.97

Постановка проблеми. Конкретна обстановка може сприйматися суб'єктом як вигідна для вчинення злочину, спотворювати його уявлення про дійсність, а іноді служити приводом до вчинення злочину.

Якщо сприятливі для злочину умови зовнішнього світу, усвідомлюються злочинцем, це зазвичай призводить до активізації злочинної діяльності.

На сьогодні в науці кримінального права невизначено поняття «привід до вчинення злочину», його місце в структурі складу злочину. Не роз'яснено цей термін і в жодному нормативно-правовому акті. Тому, потрібно визначити зміст приводу, його місце у структурі складу злочину, у сфері політики боротьби зі злочинністю, зокрема кримінально-правовій політиці.

Дослідження даної тематики дозволить розробити нові методи для розслідування злочинів. Також, з визначенням «приводу до вчинення злочину» склад злочину розглядатиметься в більш індивідуалізованому аспекті, щодо суб'єкта злочину, обставин справи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. При визначенні підходів до поняття «привід до вчинення злочину» використовувалися праці Кудрявцева В. М., Алауханова Е.О., Александрова Ю.В. та інших.

Постановка завдання. Проаналізувати підходи до визначення «приводу до вчинення злочину» у контексті філософії, кримінології та кримінального права.

Виклад основного матеріалу дослідження. Світ являє собою суцільний взаємозв'язок предметів і явищ. Процес пізнання здійснюється від абстрактного розуміння причинності (як зв'язку всього) до пізнання конкретних причинних залежностей у різних сферах дійсності та до дослідження категорії причинності.

Питання про причинність у кримінальному праві не є замкнутим. Воно сягає до глибин загальнонаукових, філософських проблем причини і наслідку.

Люди в житті роблять той чи інший вибір. Варіант поведінки на стадії зіткнення мотивацій є результатом взаємодії зовнішньої ситуації з психологічними властивостями суб'єкта.

Кожне явище має своє підґрунтя. Тобто має існувати «причинно-наслідковий зв'язок». Категорії причини та наслідку пов'язані з розумінням необхідності у статусі основи та передумови певних процесів.

Причиною виступає основа певної суперечності як первинна визначеність саморозвитку того чи іншого предмету, явища. Причина конкретного явища, предмета виступає об'єктивною тією мірою, якою вона породжується засадами та обставинами матеріального світу, і суб'єктивною (відносно людини) тією мірою, якою вона є наслідком певного рівня культури осмислення світу.

Наслідок є результатом розвитку причини як основи суперечності певного явища чи процесу та виступає «кінцем», розв'язанням такої суперечності. У свою чергу, наслідок перетворюється на причину-основу подальшого розвитку цього явища.[1, с. 306]

Таким чином, об'єктивні та суб'єктивні обставини мають певне значення, яке залежить від ситуації. Причина виступає як суперечність певного явища, а наслідок є результатом, розв'язком суперечності.

Практика показує, що виникнення будь-якого явища зумовлено чимось іншим, чинником чи чинниками, які його породжують. Явище, дія якого приводить до виникнення нового явища,

називається причиною. Те саме явище, що виникає під впливом причини, називається наслідком.[2,с. 247]

Явища, зміни, процеси виникають унаслідок дії певних причин. У світі немає безпричинних явищ. Те, що всі явища у світі причинно зумовлені, визначає закон причинності.

Між причиною і наслідком існує такий діалектичний взаємозв'язок:

1). причина у часі випереджає наслідок. Наслідок не виникає раніше дії причини. Але це не означає, що будь-яке явище, що передує наступному, перебуває з ним у причинному зв'язку (ніч передує ранку, але вона не є причиною ранку);

2). причина за певних умов обов'язково породжує наслідок або декілька наслідків. Причина і наслідок пов'язані так, що якщо з'являються причина і достатні умови, неминуче виникає і наслідок;

3). причина і наслідок взаємодіють між собою. У цій взаємодії активною є не тільки причина, а й наслідок. Він справляє зворотний вплив на причину;

4). одне й те саме явище, з одного боку, виступає як причина, а з другого – як наслідок;

5). на взаємодію причини і наслідку впливають відповідні умови. Умови – це такі явища, які необхідні для виникнення певної події, але самі по собі її не спричинюють.

Серед умов можуть бути такі, які сприяють виникненню наслідку, а можуть бути й такі, що запобігають діям причини. Одна й та сама причина за певних умов спричиняє різні форми наслідків;

6). причину не слід ототожнювати з приводом.

Привід – це подія, яка безпосередньо передує іншій події, що робить можливим її виникнення, але не породжує і не визначає її. Привід скоріше провокує дію, ніж створює її.[2, с. 247-248]

Отже, поняття причинно-наслідкового зв'язку виконує важливу методологічну функцію. Явища, зміни, процеси виникають унаслідок дії певних причин. Причина за певних умов обов'язково породжує наслідок або декілька наслідків. Причину не слід ототожнювати з приводом. Причина і наслідок взаємодіють між

собою. У цій взаємодії активною є не тільки причина, а й наслідок.

Кримінальнеправо як причиною цікавиться певною поведінкою людини (діючої бездіяльністю).

Слово «наслідок», як і «причина», завжди живається у зв'язку з конкретною ситуацією.

Будь-яка поведінка людини, кожне її рішення обумовлене цілим комплексом умов, детермінується багатьма обставинами, що у минулому і нині, зовнічній внутрішній, впливали або впливають на людину. Ситуація впливає на поведінку людини, лише переломлюючись через її свідомість. Причиною вчинку є особистісні рішення, а не вплив інших осіб. Рішення вчинити певні дії усього лише зумовлене цим впливом.[3, с. 26]

У кримінології, детермінація, крім причинного зв'язку містить у собі зв'язки зумовлення, функціональні, зв'язки станів і багатьох інших, які виявляються в міру розвитку наск

Детермінізм – це категорія, що виражає будь-яку зумовленість явищ, предметів, процесів, усі види зв'язків між ними. Причинність же – категорія, призначена для того, щоб виражати виятково причинно-наслідкові відношення.[3, с. 13]

Конкретна ситуація породжує вольовий акт не сама по собі, а лиш при взаємодії з особистістю злочинця. Головна роль при цій взаємодії належить соціальним якостям особи.

Конкретна життєва ситуація – це події, обставини життя, з якими зіштовхнулася особа безпосередньо перед вчиненням злочину і, які вони вплинули на її поведінку.

Така ситуація може підштовхнути до реалізації злочинного задуму, бути умовою, що сприяє досягненню наміченої цілі або ж викликати мотив вчинити злочин саме зараз.

Под конкретной жизненной ситуацией понимается определенное сочетание объективных обстоятельств жизни человека, непосредственно влияющих на его поведение в данный момент.

В криминалогическом смысле это событие или состояние, вызвавшее решимость совершить общественно опасное действие, способствующее или препятствующее ему. Ситуация

обычно предшествует преступлению, но может и сопровождать его совершение. [4, с. 38]

Конкретна ситуація може виникати при різноманітних життєвих обставинах. Тривалість ситуації буває різною. Конкретна ситуація може виникати миттєво (наприклад при ДТП, конфлікт з хуліганом на вулиці) або внаслідок довготривалого стану (наприклад вбивство з мотивів ревності).

Виникає логічне питання чи кожна людина вчинить злочин в певній конкретній ситуації. Однозначної відповіді на це запитання немає. Адже, в кожному конкретному випадку відіграють роль як об'єктивні, так і суб'єктивні чинники у різному відсотковому співвідношенні.

Кожна життєва ситуація має об'єктивний зміст, який визначається подіями які відбуваються в дійсності. В науковій літературі ситуація найчастіше розглядається як одна система, яка характеризує стан зовнішнього середовища, все значуще для суб'єкта.

Суб'єктивне значення залежить від того, наскільки певна ситуація важлива для інтересів та цілей людини. Ситуація може бути головним чинником мотивації злочину, може означати створення можливостей для задоволення мотиву поведінки і досягнення тих чи інших цілей.

В психології механізм протиправної поведінки включає сприйняття і порівняння факторів, вибір варіанту поведінки тощо.

Як зазначається в літературі, «временное использование незаконных возможностей свидетельствует большей частью о ситуативном преступлении, которое может и не повториться. Систематическое же использование выгодных ситуаций способно превратиться в образ жизни, что и происходит у преступников-профессионалов, а также представителей организованной преступности и коррупции».[5 с. 41]

Конкретная ситуация может быть поводом для совершения преступления. Это значение ситуация приобретает главным образом при бытовых, непредумышленных преступлениях, например когда ссора уже происходит и мотив мести, ревность) имеется, но не хватает малой доли, которая разожгла бы пламя взаимной ненависти, превратила ее в трагедию.

Здесь ситуация (произнесенное неудачное слово, случайное оскорбление, даже косой взгляд) играет роль «спускового крючка», и происходит убийство, причинение вреда здоровью или иное преступление.[5, с. 41-42]

Важно отметить, что обычно человек поступает в соответствии не с ситуацией в ее объективном смысле, а со своим представлением о ней. Поэтому часто ситуация служит для него поводом к совершению преступления, хотя на самом деле она не содержала никаких провоцирующих моментов. [5, с.37]

ЕсбергенАлауханов,зазначає,що «повод к совершению преступления – это конкретная жизненная ситуация, внешне по отношению к данному лицу обстоятельства, которые непосредственно предшествовали противоправному поступку и вызвали решимость совершить его». [6]

Вінвказує, що наявні у людиниантигромадські погляди, звички, нахили далеко не завждиприводять до злочину, вони проявляються уповедінці,завичайпідвпливомпевноїситуації, в якій особа перебувалабезпосередньо перед вчиненнямспільно небезпечногодіяння. Зазначена ситуація служить зовнішнім поштовхом, під впливом якого антисоціальні риси особистості перетворюються в той чи інший мотив, мету, у відповідну реакцію, рішучість зробити дане правопорушення.

Приводами можуть бути такі факти і явища, якпідбурювання, погроза, образливе поводженнята інші негативні явища, які безпосередньо передували правопорушенню і таким чином вплинули на виникнення намірів вчинити злочин.

Варто зазначити, про особливу небезпечність «видуманих приводів» або «штучно створених», що часто трапляється особливо у насильницьких злочинах.

Є конкретні життєві ситуації, які сприятливими або обтяжливими для вчинення злочину. Наприклад, супермаркет без сигналізації і охорони в протилежному випадку посилена охорона, закритий об'єкт, сигналізація, постійний відео нагляд, центральний район міста тощо.

Щодо злочинів вчинених з необережності, то приводом може бути певна ситуація, коли особа внаслідок певних змін у підсві-

домості вчиняє злочин. Такі ознаки, мають враховуватися при індивідуалізації кримінального покарання.

Еникеев Марат Исхакович, считает что «повод преступления – внешнее обстоятельство, приводящее в действие общественно опасную направленность личности преступника. Являясь начальным моментом преступного деяния, повод преступления показывает, с каким обстоятельством сам преступник связал свое деяние. Повод не имеет самостоятельного причиняющего значения. Повод лишь «разряжает» ранее сформировавшуюся причину. Однако повод преступления в значительной мере характеризует личность преступника, его склонности, социальные позиции, мотивы и цели преступления.[7]

Автор не надає самостійного значення даному поняттю. Він вважає, що об'єктивний зміст завжди співвідноситься з особистісним значенням для індивіда.

Інші автори, зазначають, що привід – це події, стани або вчинки людини, що стають останнім імпульсом до дії. Криміногенна ситуація має певний об'єктивний зміст і тому в ній існують обставини, що реально впливають а особу.

Разом з цим ситуація має також суб'єктивний зміст – певну оцінку ситуації, яка залежить виключно від суб'єкта і не обов'язково збігається з її об'єктивним змістом. [8]

Трапляються випадки, коли поняття «привід до вчинення злочину» підміняють мотивом або причиною.

Основними помилками при дослідженні мотивів злочину і визначення їх в обвинувальних висновках (актах авт.) чи обвинувальних вироках є:

— підміна мотивів цілями злочину («вчинив умисне вбивство з корисливою метою»);

— підміна мотивів емоційними станами осіб під час вчинення злочинів («на ґрунті розлюченості», «обурений такою поведінкою з боку потерпілого»);

— підміна мотивів приводами вчинення злочинів («ці слова потерпілого він використав як привід до бійки»);

— підміна мотивів причинами злочинів («у підсудного була причина помститися»);

— підміна мотивів обставинами вчинення злочину («в сварці», «в бійці», «на ґрунті особистих неприязних стосунків») тощо.

Переважна більшість працівників ОВС бачать у мотиві один з найважливіших елементів оцінки суспільно небезпечного діяння. Ось чому значна кількість осіб вважає мотив обов'язковою ознакою складу злочину, такою, без якої не можна вчинити злочин. [9]

Таким чином, кримінально-правова роль мотиву злочину є однією з найважливіших і найвпливовіших. Не варто плутати мотив, як внутрішню спонуку до вчинення злочину із причинами вчинення злочину та приводами до вчинення злочину.

Головним чинником у вчиненні злочинного діяння є ухвалення рішення, власне що означає вибір певної дії, спрямованої на реалізацію поставленої злочинної мети. Ланцюг послідовних рішень формує мотивацію досягнення мети незалежно від розвитку подій, які часто можуть бути і несприятливими для вчинення злочину.

Раптово мінливі умови вчинення злочину найчастіше призводять до прийняття якихось супутніх рішень, які відрізняються досить високою категоричністю. Реакція особи на приводи певними діями є формою прояву особистісних якостей.

Висновки. Конкретна життєва ситуація може містити привід, що безпосередньо викликає в особи рішучість вчинити злочин. Виникнення злочинних дій стає показником того, за яких зовнішніх обставин конкретна особа здатна вчинити злочин.

Привід до вчинення злочину – це обставини, які в конкретній життєвій ситуації стали поштовхом для вчинення особою суспільно небезпечного діяння.

Вплив конкретної життєвої ситуації на формування приводу до вчинення злочину залежить від суб'єктивного сприйняття особою ситуації, проте не виключається вплив об'єктивних факторів.

Конкретна життєва ситуація має певний об'єктивний зміст і тому в ній існують обставини, що реально впливають на особу. Разом з цим має також суб'єктивний зміст – оцінку ситуації, яка залежить виключно від суб'єкта і не обов'язково збігається з її об'єктивним змістом.

Тобто, об'єктивний зміст, значення ситуації завжди співвідноситься з її особистісним значенням для особи. Об'єктивна сво-

ерідність ситуації та її суб'єктивний сенс можуть збігатися або різко розходитися.

Станом на сьогодні, немає чітких критеріїв оцінки ступеня переваги або співвідношення обстановки злочину над психологічними особливостями суб'єкта.

Поведінку особи не можна розглядати ізольовано від ситуації. Потрібно враховувати те, що в одних випадках злочинець сам навмисно створює умови для здійснення свого наміру, а в інших випадках обставини можуть суттєво обмежувати можливість обрання суб'єктом того чи іншого варіанту поведінки. Обставини конкретної життєвої ситуації можуть визначатись як такі, що пом'якшують кримінальну відповідальність або взагалі виключають суспільну небезпечність чи протиправність діяння.

1. *Філософія: навч. посіб./ М. О. Шкепу.-К.: Київ. Нац.. торг. екон. Ун-т, 2010. 348 с.*
2. *Філософія: підручник/ О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. Х.: Право, 2013. 432 с.*
3. *Ярмиш Н.М. Теоретичні проблеми причинно-наслідкового зв'язку в кримінальному праві (філософсько-правовий аналіз): Автореф. дис. д-ра. юрид. наук: 12.00.08. Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. Х., 2003. 40 с*
4. *Причинність в криминології (О структуре индивидуального преступного поведения)/ монографія. М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007. 176 с.*
5. *Борьба мотивов в преступном поведении/ В. Н. Кудрявцев. М.: Норма, 2007. 128 с.*
6. *ЕсбергенАлауханов Криминология Учебник. Алматы. 2008.429 с. URL:<http://www.allpravo.ru/library/doc4204p/instrum6815/>*
7. *М.И.Еникеев Юридическая психология. С основами общей и социальной психологи: Учебник для вузов. М.: Норма, 2005. 640 с. URL:<http://www.studfiles.ru/preview/844664/>*
8. *АлександровЮ.В.,ГельА.П.,СемаковГ.С.Криминологія:Курслекцій. К.: МАУП, 2002.URL: <http://books.br.com.ua/27404>*
9. *Савченко А., Практичне значення мотиву злочину: результати наукового дослідженняURL:<http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/204/%D1>*

Тарас В.М. Визначення підходів до поняття «привід до вчинення злочину»

В статті викладено підходи до визначення поняття «привід» в контексті «приводу до вчинення злочину» за допомогою аналізу різних категорій філософії, кримінології та кримінального права. Автор формулює власну позицію щодо визначення приводу до вчинення злочину.

Ключові слова: привід, конкретна життєва ситуація, умова, причина, наслідок.

Тарас В.М. Определение подходов к понятию «повод к совершению преступления»

В статье изложены подходы к определению понятия «повод» в контексте «повода к совершению преступления» с помощью анализа различных категорий философии, криминалогии и уголовного права. Автор формулирует собственную позицию относительно определения повода к совершению преступления.

Ключевые слова: повод, конкретная жизненная ситуация, условие, причина, следствие.

Taras V.M. Determination of approaches to the concept of «Reason to commit a crime»

In the article it is presented the determination of approaches to the concept «reason» in the context «to commit a crime» using analysis of different philosophical, criminological and criminal categories. The author presents her own position about determination of the reason to commit the crime.

Reason to commit the crime – it is the circumstances that in a particular life situation became an impetus for a person to commit socially dangerous acts. The specific life situation has a certain objective content and because of this there are circumstances that actually affect the person.

However, there is also a subjective sense - assessment of the situation, that entirely depends on the person and doesn't necessarily reflect his/her objective content.

Human behavior can't be considered in isolation from the situation. It should be considered that in some cases an offender himself intentionally creates the conditions for his/her actions, and in other cases, circumstances may significantly restrict the person's choice of one or another way of behavior.

Keywords: reason, the specific life situation, condition, cause, effect.